ڕەوشتی سیاسی بۆتە کۆیلەی بەرژەوەندییەکان ... ڕەزا شوان

لە کۆنەوە تا ئەمڕۆ ئەوانەی کە لێکدانەوەی ڕەوشتی سیاسییان کردوون، هاوڕانین و نەگەیشتوونەتە پێناسەیەکی یەکگرتوو. هەندێکیان وا لێکیان داوەتەوە کە ڕەوشتی سیاسی کۆمەڵێک بەهایە پەیوەندییەکانی نێوان کۆمەڵەکان و دەوڵەتان ڕێکدەخات، لەسەر بنەمای ڕێزگرتن لە یەکتری، هەروەکو بیرمەندی مەزنی ئیسپانی (فرەنسیسکۆ دو فیتۆریا:١٤٩٠ـــ١٥٤٦) وا لێکیداوەتەوە. بەڵام میکافیلییەکان کە سەر بە تیۆری میکافیلین پێیان وایە کە (ئامانج پاکانە بۆ هۆکارەکان دەکات) بۆ پشتبەستن بە زیرەکی و بە فڕوفێڵ و هەڵخەڵەتاندن، هەندێ جاریش بە هێز و سەرکوتکردن، لە پێناوی بە دیهێنانی ئامانج دا.

تێپەڕین بە تیۆرە براغماتییەکان، کە پاکانە بۆ گۆڕین و سنووربەزاندن و تاوانەکان و کارە نایاسایی و ناڕەوشتییەکان دەکەن، لە پێناوی بەرژەوەندییەکانی دەوڵەتدا. ئەمەش بە پێچەوانەی یاسا نێودەوڵەتییە مرۆڤایەتییەکانەوەن، کە ڕێ بە هیچ پێشێلکارییەک نادەن کە مافەکانی مرۆڤ پێشێل بکرێن.
لە ئەمڕۆدا ڕەوشتی سیاسی لە پاشەکشەدایە و بووە بە کۆیلەی بەرژەوەندییەکانی دەوڵەتان و دەسەڵاتپەرستان، هەموو یاسا ڕەوشتییەکان و چەمکەکانی دادپەروەری و مافەکانی مرۆڤ و مافەکانی گەلانی ستەملێکراو و ماف زەوتکراو، بەڵکو هەموو پێوەرە مرۆڤایەتییەکان لە سایەی بەرژەوەندی و ناڕەوشتیی سیاسیدا لاوازبوونە، تەنانەت پشتبەستن بە پێوەرە ڕەوشتییەکانی نێوان دەوڵەتانیش پاشەکشەیەکی زۆریان کردووە.. بەرژەوەندی بۆتە پێوەری دەست و نەیار. وەکو دەبینین هاوکاری و پەیوەندیی نێوان دەوڵەتان، لەسەر بنەمای بەرژەوەندییە، تەنانەت گەر ئەم هاوکاری و پەیوەندیانە، لەسەر حیسابی چەوسانەوە و پێشێل کردنی مافەکانی گەلانی ستەملکراویش بن، بە لایانەوە گرنگ نییە، گرنگ بەرژەوەندییەکانیانە. ئەمەش بە تەواوی بە پێچەوانەی جاڕنامەکانی مافەکانی مرۆڤ و مافەکانی گەلان و مافی بڕیاری چارەیخۆنووسینی گەلان و یاسا نێودەوڵەتییەکانەوەیە.

بۆ نموونە سنووربەزاندنی تورکیا و داگیرکردنی بەشێک لە خاکی

ڕۆژئاوای کوردستان و کوشتنی بە دەیان کوردی بێتاوان و ئاوارەکردنی بە هەزاران خێزانی کورد. نە ئەمریکا و نە رووسیا و نە بەریتانیا و نە دەوڵەتانی عەرەبی و ئیسلامی، تەنانەت کەمترین شت لەمەی تورکیایان نەکرد، ئەمەش شەرمەزاری و بێڕەوشتیی سیاسییە، چونکە کەم یا زۆر بەرژەوەندیان لەگەڵ تورکیادا هەیە، یا رووسیا کە هێزێکی لە شاری عەفرین بوو، بە بەرژەوەندی ئابووری و سیاسی و چەک فرۆشتن بە تورکیا، هێزەکەی کشاندەوە و چرای سەوزی بە تورکیا هەڵگرد کە عەفرین داگیربکات، کە بە هەزار خێزانی کوردمان لەم شارە کوردستانییەدا، لە ترسی دڕندەیی و خوێنڕێژی و نامەردی سوپای تورکیا، شارەکەیان بەجێهێشتوون. ئەمەیە ناڕەوشتی سیاسی.

کورد گەرچی تا ئەمڕۆ خاوەن دەوڵەتی خۆی نییە، هەموو کاتێکیش بووە بە قوربانی بەرژەوەندی و پیلانەکانی وڵاتە زلهێزەکان و ناوچەییەکان.. بێگومان کورد بەهێزترین هاوپەیمانی دەوڵەتانی هاوپەیمانە لە دژی داعش، کەچی ئەمریکا چرای سەوزی بە سوپای عێراق و ئێران و تورکیا و میلیشیاکانی حەشدی شەعبی هەڵکرد، کە بە چەک و تانکی ئەمریکییەوە پەلاماری شاری خورماتوو و خانەقین و مەخموور وکەرکووکی کوردستانی بدەن و داگیریانیان بکەن.

هێزەکانی ئەمریکا کە لە کەرکووک چاوی خۆیان لەم تاوانە پۆشی و لەمەشیانیان نەکردن، ئەمەیە ناڕەوشتی لە سیاسەتی دەولی دا. پێشمەرگە و شەڕڤانانی کورد لە باشوور و لە ڕۆژئاوای کوردستان، کە ئەفسانەی داعشیان تێکشاند، ڕۆڵی سەرەکیان لە شکستهێنانی داعش هەبوو و هەیە، ئەوەتا ئەو شەڕە دەستە و یەخەیەی کە شەڕڤانانی کورد لە باغۆز دەیکەن کەم وێنەیە لە جیهاندا.. بەڵام بە دووری نازانم کە لە پاداشتی ئەم قوربانیدان و گیانفیدایەی شۆڕشگێڕانی کوردمان، دیسان دەوڵەتە زلهێزەکان لە پێناوی بەرژەوەندی خۆیان، ناپیاویمان لەگەڵدا بکەن و چرای سەوز بە تورکیا و سوریا هەڵبکەن و وەک شۆڕشی ئەیلوولی (١٩٦١) ئاشبەتاڵیمان پێبکەن و بە گورگان خواردمان بدەن و ژینوساید کورد بکەن و خاکمان داگیربکەن و سەرەوت سامانمان بە تاڵان بەرن و دەربەدەرمان بکەن. چونکە ڕەوشتی سیاسی بووە بە کۆیەلی بەرژەوەندییەکان. کۆماری کوردستانیش لە مەهاباد (١٩٤٦) نموونەیەکی ترە، کە بووە قوربانی بێڕەوشتی سیاسی و بەرژەوەندیی دەوڵەتە زلهێزەکانی وەک رووسیا و ئەمریکا.. ئەمانە و بە دەیان نموونەی تری هاشا هەڵنەگر و شەرمەزاری، ئەوە

دەسەلمێنن کە بەرژەوەندی شکستی بە رەوشتی سیاسی و بە دادپەروەری و بە مرۆڤایەتی و بە مافەکانی گەلانی نیشتمان داگیرکراو هێناون.

ئەو چەمک و پێوەرانەی کە تا دوێنی کۆڵەکەکانی پەیوەندییە نێودەوڵەتییەکان بوون، لە ئەمڕۆدا پشتگوێ خراون و بایەخیان نەماوە. لە ئەمڕۆدا بەرژەوەندییەکان بوونەتە پێوەری دوست و دوژمن، لە دیدی بەرژەوەندییەکانەوە دەڕواننە دۆست و دۆژمن، دۆژمن دەبێت بە دۆست و دۆست دەبێت بە دوژمن، شۆڕشگێڕان و ئازادیخوازان دەبن بە تیرۆریست و تیرۆریستانی راستی و دەوڵەتە تیرۆریستییەکانیش، دەبن بە دۆست و دیموکراتی، گەر سوریش ئەوە بزانن کە ئەمە لادانە لە رەوشتی سیاسی و لە یاساکان.

تەنانەت لە نێو خودی دەوڵەتانیشدا بە تایبەتیش دەوڵەتانی رژێم دیکتاتۆری و دەسەڵات خۆسەپێنراو و قورخکردوودا، زۆر بە زەقی رەوشتی سیاسی شکستی هێناوە و بووە بە قوربانی بەرژەوەندییەکان و پۆست و دەسەڵات.. بۆیە رەوشتی سیاسی لە سایەی بەرژەوەندیدا هیچ بەهایەکی نەماوە، کار بە تیۆری (ئامانج پاکانە بە هۆکارەکان دەکات) کاری پێدەکەن، زەرمەندی یەکەمیش گەلانی مافخراو و نیشتمان داگیرکراوی وەکو ئێمەی کورد، کە زۆرترین و گەورەترین بێڕەوشتی سیاسییان لە دژمان ئەنجام داون.